

هفته‌نامه تحولات انرژی (۲۸)

دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

کد موضوعی: ۳۱۰
شماره مسلسل: ۱۳۱۸۱
شهریور ماه ۱۳۹۲

به نام خدا

فهرست مطالب

- ۱..... قیمت‌های بین‌المللی نفت خام، گاز طبیعی و فرآورده‌های نفتی
- ۲..... تداوم نقش کلیدی خاورمیانه در بازار انرژی جهان
- ۹..... توافق اولیه گازی ایران و عمان
- ۱۱..... عراق و تداوم دیپلماسی فعال نفتی
- ۱۵..... ایران پنجمین کشور تولیدکننده لاست فوم در جهان شد

هفته‌نامه تحولات انرژی (۲۸)

قیمت‌های بین‌المللی نفت خام، گاز طبیعی و فرآورده‌های نفتی

(به‌روز شده ۳۱ آگوست ۲۰۱۳ (۱۳۹۲/۶/۸))

بازار	قیمت	عنوان
نایمکس	۱۰۷/۶۵	نفت خام وست تگزاس (دلار در بشکه)
بورس دوبی	۱۰۷/۸۷	نفت خام عمان (دلار در بشکه)
بورس لندن	۱۱۴/۰۱	نفت خام برنت (دلار در بشکه)
تک‌محموله	۱۱۵/۲۱	نفت خام برنت موعده‌دار (دلار در بشکه)
تک‌محموله	Na	نفت خام دوبی (دلار در بشکه)
نایمکس	۸۲	نفت حرارتی (سنت در لیتر)
نایمکس	۷۹	بنزین (سنت در لیتر)
نایمکس	۱۲/۸	گاز طبیعی (سنت در مترمکعب)
انگلستان (ICE)	Na	گاز طبیعی (سنت در مترمکعب)

مأخذ: سایت‌های Platt's, NYMEX, ICE DME, and Bloomberg

قیمت روزانه سبد اوپک (دلار به ازای هر بشکه)

متوسط روزانه سبد اوپک	
قیمت	تاریخ (آگوست ۲۰۱۳)
۱۱۲/۸۰	۲۹
۱۱۲/۲۵	۲۸
۱۰۹/۲۸	۲۷
۱۰۸/۳۶	۲۶
۱۰۸/۲۵	۲۳

مأخذ: سایت اوپک.

میانگین وزنی قیمت انواع نفت خام صادراتی ایران
در ماه جولای ۲۰۱۳

(دلار به ازای هر بشکه)

۱۰۴/۶۱	سبک
۱۰۲/۵۷	سنگین

مأخذ: امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران، ۱۳۹۲.

تداوم نقش کلیدی خاورمیانه در بازار انرژی جهان^۱

به گزارش روزنامه دیلی نیوز ایجیت^۲، پژوهش‌های مؤسسه اورینت پلنت^۳ نشان می‌دهد دگرگونی‌های تازه در زنجیره جهانی عرضه نفت، پیامدهای چشمگیری برای اقتصاد

۱. شاننا

2. <http://www.dailynewsegypt.com>

3. Orient Planet

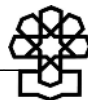
جهانی و امنیت نفت خواهد داشت. با این همه، دگرگونی‌های یاد شده به‌گونه‌ای نخواهد بود که جایگاه خاورمیانه را به‌عنوان پیشرو تأمین نفت و انرژی جهان متزلزل کند. گذشته از برخورداری از بیشترین ذخایر اثبات شده نفت جهان (۶۶ درصد از ذخایر اثبات شده اوپک)، منطقه خاورمیانه با دو اقتصاد بزرگ و رو به رشد جهان، یعنی چین و هند، نزدیکی جغرافیایی و پیوندهای عمیق فرهنگی و اقتصادی دارد. پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد در پنج سال آینده، چین به تنهایی نیمی از رشد تقاضای نفت جهان را به‌خود اختصاص می‌دهد. افزون‌بر این، پژوهش اورینت پلنت نشان می‌دهد کشورهای خاورمیانه این دوراندیشی را داشته‌اند که افق انرژی خود را گسترش دهند و جایگزین‌هایی همچون انرژی خورشیدی، انرژی باد و انرژی هسته‌ای را مورد توجه قرار دهند. اگرچه خاورمیانه از ذخایر بسیار گسترده نفت برخوردار است، هنوز از همه ظرفیت تولید نفت خود استفاده نکرده است و برخلاف کشورهای دیگر که اکنون با همه ظرفیت خود به تولید نفت می‌پردازند، خاورمیانه این توان را دارد تا برای هماهنگی با رشد تقاضای نفت جهان، تولید خود را افزایش دهد. عوامل یاد شده، بخشی از ویژگی‌های خاورمیانه است که به این منطقه امکان می‌دهد در برابر چالش‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت بازار، از انعطاف کافی برای حفظ جایگاه برتر خود برخوردار باشد.

اورینت پلنت در پژوهش خود، به گزارش تازه‌ای از آژانس بین‌المللی انرژی اشاره می‌کند که واکنش‌های بسیاری را از سوی فعالان صنعت برانگیخت. در گزارش آژانس بین‌المللی انرژی ادعا شده است که رشد تولید نفت در آمریکای شمالی در پنج سال آینده، دگرگونی‌های بزرگی را در بازار انرژی پدید می‌آورد که با رشد تقاضای نفت چین در ۱۵ سال گذشته مقایسه می‌شود.

با توجه به جابجایی مداوم نیروهای حاکم در بازار نفت، تحول یاد شده مستلزم بررسی دقیق‌تر از سوی کشورهای خاورمیانه و دیگر بازیگران صنعت نفت است. گفتن اینکه رشد تولید نفت آمریکا پیامدهای چشمگیری برای اقتصاد جهانی خواهد داشت، سخنی بسیار چالش برانگیز است؛ بی‌گمان این پدیده پیامدهایی خواهد داشت اما شیوه بحث و نمایش آن در رسانه‌ها، نشان‌دهنده جوزدگی و هیجان بیش از حد است.

مدت‌هاست آمریکا برای حفظ رشد اقتصادی خود، وابستگی شدیدی به واردات نفت خام داشته است. بنابراین، احتمال حذف آمریکا از شمار واردکنندگان نفت، خبری مهم بوده و رسانه‌ها از آن بیشترین بهره‌برداری را داشته‌اند.

آمریکا که بزرگ‌ترین اقتصادهای جهان به‌شمار می‌آید، در سال‌های گذشته تحول بزرگی را در زمینه تولید داخلی نفت شاهد نبوده است. پیش از سال‌های اخیر، ۶۰ درصد از عرضه نفت آمریکا از طریق واردات تأمین می‌شده است. آمارهای سال ۲۰۱۰ میلادی نیز نشان می‌داد آمریکا ۲۰ درصد از گاز طبیعی مورد نیاز خود را از راه واردات تأمین می‌کرد. با این همه، همان‌گونه که گزارش آژانس بین‌المللی انرژی نشان می‌دهد، شرکت‌های آمریکایی موفق شده‌اند با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، به ذخایر نفت در مناطقی دست یابند که پیش از این، دسترسی به آنها ناممکن بوده است. به‌ویژه، رشد عرضه انرژی در آمریکا بیش از هر چیز مدیون ذخایر شیل گس^۱ و ذخایر نامتعارف نفت در ایالت‌های گوناگون این کشور است. بنابر پیش‌بینی آژانس بین‌المللی انرژی، ذخایر قابل توجه شیل گس سبب می‌شوند تا سال ۲۰۳۵ میلادی،

آمریکا به صادرکننده گاز طبیعی تبدیل شود و سهم واردات در تأمین نیاز این کشور از نفت نیز از ۶۰ درصد به ۳۰ درصد کاهش می‌یابد.

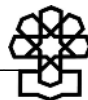
آژانس بین‌المللی انرژی و اداره اطلاعات انرژی آمریکا از هم‌اکنون پیش‌بینی کرده‌اند که تا سال ۲۰۱۷ میلادی، ایالات متحده به بزرگ‌ترین تولیدکننده نفت جهان تبدیل خواهد شد. آیا پیشی گرفتن تولید نفت آمریکا از عربستان و روسیه، پیامدی شدید برای درآمدهای نفتی کشورهای خاورمیانه خواهد داشت؟

ندال ابو زکی، مدیر مؤسسه اورینت پلنت گفت: با ارزیابی بی‌طرفانه دگرگونی‌های تازه در جهان نفت و شاخص‌های گوناگون اقتصادی، روشن می‌شود که حتی اگر آمریکا تولید نفت خود را افزایش دهد، هرگز نخواهد توانست جایگاه خاورمیانه را به‌عنوان تأثیرگذارترین منطقه در تجارت جهانی نفت متزلزل کند، زیرا خاورمیانه همچنان اکثر نفت جهان را تولید خواهد کرد. وی افزود: به‌ویژه عربستان همچنان محور تولید نفت جهان خواهد بود زیرا می‌تواند فوری تولید خود را افزایش دهد تا هرگونه اختلال در عرضه جهانی نفت را برطرف کند.

افزون‌بر این، مؤسسه اورینت پلنت اشاره می‌کند که سهم خاورمیانه در واردات نفت آمریکا، کمتر از چیزی است که بسیاری باور دارند و تنها حدود ۱۶ درصد از واردات نفت آمریکا از این منطقه تأمین می‌شود. بنابر آمار اداره اطلاعات انرژی آمریکا، این کشور در سال ۲۰۰۷ میلادی بیش از ۵۸ درصد از نفت مورد نیاز خود را با واردات تأمین کرد که ۱۶/۱ درصد آن از کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس وارد می‌شد. ۲۱ درصد از واردات نفت آمریکا از قاره آفریقا تأمین می‌شد. رقم‌های یاد شده نشان می‌دهد آمریکا تنها بخش کوچکی از صادرات نفت خاورمیانه را به‌خود اختصاص داده بود. نفت

تولیدی در خاورمیانه، به نقاط مختلفی در بازارهای جهانی فرستاده می‌شود و محدود به یک مشتری نیست. با توجه به گستره جهانی مشتریان نفتی خاورمیانه، یافتن بازاری تازه برای جایگزینی بازار آمریکا، دشوار خواهد بود و با پیشی گرفتن چین از آمریکا به عنوان بزرگ‌ترین مصرف‌کننده جهان، بی‌گمان نگاه صادرکنندگان خاورمیانه به سوی این کشور آسیایی معطوف خواهد شد.

اگرچه آژانس بین‌المللی انرژی پیش‌بینی می‌کند که آمریکا به تدریج از واردات نفت بی‌نیاز شود، این آژانس همچنین پیش‌بینی می‌کند که کشورهای آسیایی ۹۰ درصد از صادرات نفت کشورهای شورای همکاری خلیج فارس را به خود اختصاص دهند. به ویژه اقتصادهای رو به رشد چین و هند با افزایش شتابان تقاضای نفت، بازارهایی کلیدی برای این کالا خواهند بود. افزون‌بر این، با رشد پویای اقتصادی در دیگر کشورهای آسیایی، کشورهای خاورمیانه می‌توانند با تقویت حضور خود در شرق آسیا، به افزایش درآمدهای نفتی امیدوار باشند. همچنین پیش‌بینی شده است که به زودی و برای نخستین بار، مجموع تقاضای نفت کشورهای در حال توسعه، از مجموع تقاضای نفت کشورهای توسعه‌یافته پیشی خواهد گرفت. منطقه خاورمیانه نیز با ادامه تلاش برای شتاب بخشیدن به طرح‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی، نفت بیشتری مصرف خواهد کرد. تنوع‌بخشی به اقتصاد، یکی از اهداف اصلی کشورهای عرب، به ویژه کشورهای عرب صادرکننده نفت بوده است و این مسئله، تقاضای انرژی را افزایش خواهد داد. از سوی دیگر، پیش‌بینی می‌شود تقاضای جهانی نفت در پنج سال آینده، ۱/۲ درصد رشد سالیانه داشته باشد. با توجه به وضعیت کنونی

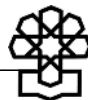

جهان، افت تقاضای نفت احتمال بسیار اندکی دارد و دغدغه بزرگی برای کشورهای صادرکننده نفت به‌شمار نمی‌آید. در بلندمدت، کشورهای جهان راهی برای رهایی از رکود اقتصادی کنونی خواهند یافت. در خاورمیانه، برنامه‌های اقتصادی - اجتماعی کشورهای گوناگون، تقاضای نفت را افزایش داده است. از سوی دیگر، پژوهش‌ها نشان داده‌اند تقاضای نفت در کشورهای غیرعضو سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی (OECD)، از سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۰ میلادی ۴۰ درصد افزایش یافته است. در این میان، قطر در پایان سال ۲۰۱۲ میلادی، سیزدهمین ذخایر بزرگ نفت جهان را در اختیار داشت و همچنان یکی از بزرگ‌ترین عرضه‌کنندگان نفت جهان به‌شمار می‌آید. این کشور همچنین سومین ذخایر بزرگ گاز جهان را در اختیار دارد و بزرگ‌ترین عرضه‌کننده ال ان جی جهان است. بازار نفت کویت نیز از شرایط مطلوبی برخوردار است. ظرفیت تولید نفت این کشور که چهارمین صادرکننده بزرگ نفت جهان است، هم‌اکنون به ۳ میلیون و ۱۰۰ هزار بشکه در روز می‌رسد. بحرین نیز قصد دارد در ۳۰ سال آینده ۱۵ میلیارد دلار در بخش نفت و گاز سرمایه‌گذاری کند. این کشور امیدوار است تولید نفت خود را از ۴۶ هزار بشکه در روز در سال ۲۰۱۰ میلادی، به ۱۰۰ هزار بشکه در روز در سال ۲۰۲۰ میلادی افزایش دهد. در سال گذشته میلادی، ۲۲ درصد از تولید ناخالص داخلی و ۷۵ درصد از درآمدهای دولت بحرین، مربوط به صنعت نفت بوده است.

مؤسسه اورینت پلنت برای نشان دادن دورنمای مثبت بخش انرژی خاورمیانه، به تلاش کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس اشاره می‌کند که برای پیگیری راهبردهای بلندمدت انرژی خود، پویایی بسیاری برای یافتن راه‌های جایگزین تأمین

انرژی دارند. با توجه به دسترسی بالا به انرژی خورشیدی و انرژی باد در خاورمیانه، توجه کشورهای این منطقه به منابع جایگزین انرژی رشد قابل توجهی داشته است. از این دیدگاه، تلاش برای استفاده از منابع پایدار انرژی، در راستای این دیدگاه است که سوخت‌های فسیلی را به جای مصرف در تولید برق، باید در دیگر جنبه‌ها به کار گرفت. برای نمونه، کشورهای عربی می‌توانند بسیاری از نیازهای انرژی خود را از منابع جایگزین تأمین کنند و ذخایر بیشتری از نفت و گاز را به صادرات اختصاص و درآمد خود را افزایش دهند. با توجه به پیش‌بینی مؤسسه کویتی گلوبال اینوستمنت هوس^۱ مبنی بر رشد اقتصادی ۳/۱ درصدی منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا (منا) در سال ۲۰۱۳ میلادی، مسئله انرژی‌های جایگزین اهمیت بیشتری پیدا می‌کند.

ده‌ها پروژه انرژی‌های تجدیدپذیر، هم‌اکنون مراحل گوناگون پیشرفت خود را در منطقه خاورمیانه پشت سر می‌گذارند. با این حال، اگرچه سرمایه‌گذاری جهانی در انرژی‌های تجدیدپذیر در سال ۲۰۱۱ میلادی به ۲۵۷ میلیارد دلار می‌رسید، سهم منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا از این سرمایه‌گذاری تنها ۲/۱ درصد (معادل پنج میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار) بود. آمار یاد شده نشان می‌دهد منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا، برای رشد ظرفیت‌های انرژی‌های تجدیدپذیر و دستیابی به سودهای بی‌سابقه اقتصادی، ظرفیتی چشمگیر دارد. امارات با رونمایی از برنامه صلح‌آمیز انرژی هسته‌ای خود در سال ۲۰۰۹ میلادی، نخستین کشور عربی بود که مرحله‌ای

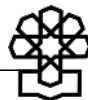
تازه از تنوع بخشی به منابع انرژی را آغاز کرد. این برنامه برای تأمین نیاز روزافزون انرژی امارات، حیاتی است. در عربستان نیز در سال ۲۰۱۰ میلادی، شهرک انرژی هسته‌ای و تجدیدپذیر ملک عبدالله پایه‌گذاری شد تا بر توسعه بلندمدت مجموعه منابع انرژی این کشور نظارت کند. قرار است ۱۶ نیروگاه هسته‌ای در این شهرک ساخته شوند که می‌توانند نیمی از نیاز کنونی برق عربستان را تأمین کنند. بنابر پژوهش مؤسسه اورینتال پلنت، تحولات یاد شده نشان می‌دهند که کشورهای خاورمیانه از دگرگونی‌های تازه در بازار انرژی و پیامدهای کوتاه‌مدت آنها، نگران نیستند. خاورمیانه نیاز سیری‌ناپذیر جهان به انرژی را تأمین می‌کند و همین مسئله، برای تثبیت جایگاه این منطقه در اقتصاد جهانی کافی است.

توافق اولیه گازی ایران و عمان^۱

بیژن نامدارزنگنه و محمدبن حمدالرحمی، وزیران نفت ایران و عمان در اولین دور از مذاکرات به توافق‌های اولیه برای امضای قرارداد صادرات گاز به توافق رسیدند و ایران رسماً آمادگی خود را برای صدور گاز به این کشور عربی اعلام کرد.

دور اول مذاکرات گازی ایران و عمان در سوم شهریورماه با حضور بیژن نامدارزنگنه و محمدبن حمدالرحمی وزیران نفت ایران و عمان در مجموعه سعدآباد تهران برگزار شد. در این مذاکرات وزیران نفت دو کشور برای صادرات گاز طبیعی به توافق‌های اولیه دست یافته و مقرر شد تا کارگروه‌های تخصصی در دو کشور به منظور توافق نهایی مذاکراتی را در تهران و مسقط برگزار کنند. بیژن زنگنه، وزیر

نفت هم در حاشیه برگزاری این مذاکرات از دستیابی دو کشور به توافق و تفاهم‌هایی به‌منظور فروش گاز طبیعی خبر داد و تأکید کرد: در صورت توافق نهایی، ایران آماده صادرات گاز طبیعی به این کشور عربی است. همزمان با سفر سلطان قابوس در رأس هیئتی به تهران، دور جدید مذاکرات نفت و گاز ایران عمان برگزار شد. ایران و عمان، چهار سال قبل هم در تهران تفاهمنامه‌هایی به‌منظور مشارکت در طرح توسعه میدان گازی کیش، صادرات گاز طبیعی و ساخت مجتمع پتروشیمی هرمز امضا کردند که تاکنون هیچ یک از این تفاهمنامه عملیاتی و اجرایی نشده است. با وجود این، جواد اوجی مدیرعامل شرکت ملی گاز اخیراً از توافق قطعی با دو کشور عربی حاشیه خلیج فارس برای صادرات گاز خبر داده است که پیش‌بینی می‌شود یکی از این کشورها عمان است. پیش از این عمان برای تأمین خوراک واحدهای LNG و صنایع خود درخواست روزانه ۲ میلیارد فوت مکعب گاز از ایران کرده بود که مذاکرات مربوط به توسعه میدان کیش و صادرات گاز به‌دلیل اختلاف نظر دو طرف بر روی فرمول فروش از پیشرفت قابل توجهی برخوردار نبوده است. طرح صادرات گاز میدان کیش به عمان شامل یک خط لوله ۲۰۰ کیلومتری است که بخش عمده‌ای از آن زیرآب خواهد بود. در فاز نخست پروژه گاز معادل یک میلیارد فوت مکعب و با توسعه فازهای بعدی به سه میلیارد فوت مکعب در روز قابل افزایش است. در همین حال توسعه تجارت گاز شامل سوآپ و ترانزیت گاز طبیعی هم یکی از محورهای همیشگی مذاکرات تهران - مسقط بوده است که تاکنون جنبه عملیاتی به خود نگرفته است.

عراق و تداوم دیپلماسی فعال نفتی^۱

در شرایطی که تحریم‌های نفتی علیه ایران سبب گشته است تا بخش عمده‌ای از حجم صادرات ایران کاهش یابد، عراق همچنان با سرعتی فزاینده توانسته است نقش مهمی در تأمین نیازهای نفتی کشورهای مصرف‌کننده و به‌خصوص مشتریان ایران ایفا کند. کشور هند که یکی از مشتریان بزرگ ایران بوده است نیز به‌دلیل شرایط ایجاد شده در اثر تحریم‌ها، در حال نهایی کردن هماهنگی‌های فنی و حقوقی برای جایگزینی نفت عراق به‌جای نفت ایران است.

دیپلماسی نفتی عراق و توسعه حجم صادرات نفت این کشور

تلاش کشور عراق در زمینه تولید و گسترش صادرات نفت سبب گشته تا این کشور بتواند جایگاه دوم تولید نفت در اوپک را از آن خود کند، رتبه‌ای که پیش از این مربوط به تولید نفت ایران بود. براساس پیش‌بینی‌های برخی مقامات نفتی این کشور انتظار می‌رود تا سال ۲۰۱۶ میلادی عراق بتواند نزدیک به ۱۰ میلیون بشکه در روز تولید کرده و تا سال ۲۰۱۸ نیز بتواند گوی سبقت را از عربستان سعودی ربوده و به نخستین تولیدکننده نفت جهان تبدیل شود. این درحالی است که در سال جاری تولیدات نفت این کشور به‌طور متوسط حدود ۳ میلیون بشکه در روز بوده است.

در این میان کشور هند که یکی از بزرگ‌ترین مشتریان نفتی ایران بوده به‌دلیل تحریم‌های نفتی ایران و همچنین نگرانی از عدم تمدید معافیت خرید نفت از جانب آمریکا و قرار گرفتن در زمره تحریم‌های آمریکا، واردات نفت خود را از ایران کاهش

داده است. به طوری که در سال ۲۰۱۲-۲۰۱۳ واردات نفت هند از ایران با ۲۶/۵ درصد کاهش به ۱۳ میلیون و ۳۰۰ هزار تن رسیده در حالی که این رقم در دوره مشابه سال قبل، ۱۸ میلیون و ۱۰۰ هزار تن بوده است. در واقع در سال ۲۰۱۲-۲۰۱۳ ایران ۷/۲ درصد از نفت مورد نیاز کشور هند را تأمین کرده است، اما این میزان در سال قبل رقم ۱۰/۵ درصد از نیاز وارداتی نفت هند بوده است. مشکلاتی در زمینه تحریم‌های نفتی ایران، نحوه پرداخت‌ها و همچنین بیمه محموله‌های نفتی پالایشگاه‌های واردکننده نفت ایران از دیگر عوامل کاهش واردات نفت هند از ایران است.

در این میان کشور عراق بعد از دهه‌ها جنگ و تحریم، از سال ۲۰۱۰، سرمایه‌گذاری‌های هنگفتی در زمینه تولید و استخراج نفت انجام داده و قراردادهایی با شرکت‌های بزرگی نظیر بی پی، شل، انی و اکسون موبیل برای افزایش ظرفیت تولید نفت خود به خصوص از میدین نفتی جنوبی خود منعقد کرده است و توانسته در رقابتی تنگاتنگ با ایران جایگاه دومی در زمینه تولید نفت اوپک را کسب کند. از جمله تلاش‌های این کشور می‌توان به افزایش صادرات نفت عراق به هند اشاره کرد. کشور هند تنها در پنج ماهه نخست سال جاری نسبت به دوران مشابه در سال گذشته بیش از ۴۰ درصد واردات نفت خود از ایران را کاهش داده و نفت کشورهای ونزوئلا، عراق، عمان و عربستان را جایگزین کرده است. در این میان هند از عربستان که در حدود یک‌پنجم کل نفت مورد نیاز این کشور را تأمین می‌کند خواسته است که ۱۰۰ هزار بشکه بر سهمیه صادراتی روزانه به هند بیافزاید.

همچنین علیرغم اینکه افزایش صادرات نفت عراق به هند عواقب تجاری و

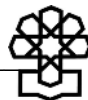

استراتژیک زیادی برای این کشور به همراه دارد، اما این دو کشور توافقات جدیدی در زمینه انرژی و افزایش صادرات بیشتر نفت به هند انجام داده‌اند. در این راستا وزیر خارجه عراق، هوشیار زیباری، در کنفرانس مطبوعاتی مشترک با همتای هندی خود، سلیمان خورشیدی، اعلام کرد: «دولت عراق به طرف هندی مجدداً اطمینان داده است که تقاضای نفتی کنونی و همچنین تقاضای آتی این کشور را تأمین خواهد کرد». بنابر گزارش‌ها، دولت هند برای تأمین نیازهای خود خواستار افزایش ۸۰ هزار بشکه صادرات روزانه نفت به هند شده است. طبق آمار، عراق روزانه در حدود ۳۰۰ هزار بشکه نفت به هند صادر می‌کند که این رقم حدوداً ۱۱ تا ۱۲ درصد کل واردات نفتی هند به‌شمار می‌رود. در حال حاضر کشور هند بزرگ‌ترین مشتری نفتی عراق است و عراق نفتی به ارزش ۲۰ میلیارد دلار در سال را به این کشور صادر می‌کند، اما صادرات هند به عراق تنها کمی بیش از ۱ میلیارد دلار است. براساس برنامه‌های تعیین شده توسط دولت عراق، این کشور در تلاش است تا پایان سال جاری میزان تولیدات روزانه خود را از ۲/۶ میلیون بشکه در روز به ۲/۹ میلیون بشکه در روز برساند تا بدین وسیله بتواند نرخ صادرات به هند را نیز افزایش دهد.

گستره روابط عراق و هند فقط مربوط به انرژی و صادرات نفت نیست، این دو کشور خواهان روابط تجاری و کاری گسترده در حوزه‌های دیگر نیز هستند. افزایش واردات نفت از عراق در حالی رخ می‌دهد که اگرچه نفت دو کشور ایران و عراق به یکدیگر شباهت‌هایی دارد، اما ساختار پالایشگاه‌های این کشور بر مبنای نوع نفت وارداتی از ایران طراحی شده است و برای استفاده از نفت وارداتی عراق مجبور به تغییر ساختارهای اساسی، علیرغم هزینه‌بر بودن، در پالایشگاه‌های خود است.

کاهش واردات نفت ایران به هند و جایگزینی آن با نفت عراق مورد تمجید آمریکا نیز قرار گرفته است. معاون وزیر امور خارجه ایالات متحده در امور سیاسی، وندی شرمن، بیان داشته که دولت آمریکا ۶ ماه دیگر نیز هند را تحت معافیت‌های تحریمی قرار می‌دهد. این درحالی است که معافیت تحریمی ۶ ماهه هند در ماه آینده به پایان خواهد رسید.

صنعت نفت عراق پس از سال‌ها تحریم و جنگ، آسیب‌های بسیاری را متحمل شده بود. بخش عمده‌ای از این صدمات مربوط به دوران رژیم صدام حسین و نابودی تأسیسات نفتی این کشور است، اما در سال‌های گذشته همزمان با رشد سرمایه‌گذاری‌های بین‌المللی و خارجی، تولید نفت و صنایع مربوط به انرژی جایگاهی ویژه یافته و به سرعت در حال رشد و پیشرفت است. بسیاری از تأسیسات نفتی این کشور بازسازی شده و تأکید بر توسعه زیرساختی صنعت نفت در حال رشد و پیشروی است. اکنون عراق توانسته در میان تولیدکنندگان عضو اوپک جایگاه دومی را کسب نماید، اگرچه تحریم‌های نفتی علیه ایران از دلایل این موفقیت بوده، اما نمی‌توان نقش سیاست‌های بلندپروازانه این کشور و همچنین برنامه‌ریزی هدفمند در ساختار این صنعت را نادیده گرفت. امروزه بیش از ۹۰ درصد نیازهای مالی و یا همان بودجه کشور عراق از طریق فروش نفت تأمین می‌شود. براساس گزارش‌های مطرح شده مهمترین طرحی که عراق در زمینه تولید نفت دنبال می‌کند، توسعه فعالیت‌های شرکت گازی بصره برای سرمایه‌گذاری بر ثروت‌های زیرزمینی گاز این کشور است تا بتواند معادل فروش فعلی نفت برای کشور درآمدزایی کند. همچنین

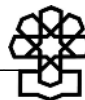
عراق در نظر دارد تا پایان سال میلادی جاری میزان تولید خود را به $3/4$ میلیون بشکه در روز برساند و این مستلزم بهره‌برداری از ابرحوزه‌های جنوبی و نیز افزایش تولید میادین فعال این کشور است. برای دستیابی به این هدف نیازمند بهره‌برداری از میادین مجنون، قرنه غربی در جنوب و میدان بدره در شمال است. اگرچه شرایط ناامن داخلی در عراق، شرایط تولید نفت در منطقه خودمختار کردستان و همچنین مشکلات لجستیکی و زیرساختی تا حدی هدفگذاری تولید نفت سال 2014 ، با میزان $4/5$ میلیون بشکه در روز، نامحتمل می‌سازد، اما این کشور همچنان در تلاش برای دستیابی به اهداف تعیین شده خود در زمینه ارتقای جایگاه تولیدی خود در زمینه نفت است.

ایران پنجمین کشور تولیدکننده لاست فوم^۱ در جهان شد^۲

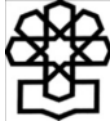
برای نخستین بار در کشور، با دستیابی محققان مرکز پژوهش پتروشیمی تبریز به دانش فنی لاست فوم، تولید این ماده استراتژیک ریخته‌گری، به‌عنوان یک دستاورد ملی در مجتمع پتروشیمی تبریز آغاز شد.

محققان مرکز پژوهش پتروشیمی تبریز برای نخستین بار به دانش فنی فوم فناشونده دست یافتند و تولید این ماده استراتژیک ریخته‌گری، به‌عنوان یک دستاورد ملی در مجتمع پتروشیمی تبریز آغاز شد. برپایه این گزارش، کشورهای آمریکا، آلمان، ژاپن و چین تاکنون دانش فنی و تولید لاست فوم را در انحصار خود داشتند.

اعمال محدودیت‌ها علیه ایران و محدودیت واردات این ماده به کشور که از چند سال پیش به‌عنوان روش جدیدی در صنعت ریخته‌گری جایگزین روش سنتی شده است، به تعطیلی واحدهای ریخته‌گری کوچک و کاهش شدید ظرفیت تولیدی واحدهای بزرگ از جمله ریخته‌گری تراکتورسازی منجر شد، که با تلاش مستمر تیم ۶ نفری محققان مرکز پژوهش‌ها پتروشیمی تبریز این پلیمر مهندسی با ارزش، در مدت زمان ۳۰ ماه به نتیجه رسید که یک دستاورد ملی در سال حماسه اقتصادی محسوب می‌شود تا چرخ‌های صنعت ریخته‌گری کشور هرگز از حرکت خود باز نایستند. با افزایش ظرفیت تولید لاست فوم در مجتمع پتروشیمی تبریز، علاوه بر پاسخگویی به نیازهای داخلی در صنعت ریخته‌گری مدرن کشور، تا یک‌سال آینده نیمی از تولیدات ۱۱۰ تنی این فرآورده پلیمری ویژه مهندسی به خارج از کشور صادر خواهد شد. از این میزان محصول تولیدی پتروشیمی تبریز در تبدیل به ۵۵۰۰ مترمکعب حجم فوم در مذاب‌ریزی، ۱۳ هزار تن فرآورده ریخته‌ای در کارخانجات ریخته‌گری قالب‌گیری می‌شود. بدین ترتیب از مردادماه سال آینده ایران پنجمین کشور صادرکننده لاست فوم در جهان خواهد بود. با بهره‌گیری از لاست فوم به‌عنوان فناوری جدید در صنعت ریخته‌گری، هزینه‌های ماشین‌کاری، مونتاژ قطعات، تجهیزات، مصرف انرژی و مواد فلزی ۱۰ تا ۵۰ درصد کاهش می‌یابد. با این وصف پروژه ملی‌سازی این تکنیک نوین، نویدی نو در خصوص بهره‌گیری از امکانات داخلی برای مقابله با تحریم‌ها و مبارزه با افزایش قیمت‌های کاذب محسوب می‌شود، به‌طوری که فرآورده داخلی آن علاوه بر رقابت کیفی با مشابه خارجی، ۴۰ درصد ارزان‌تر نسبت به تولیدات خارجی به‌دست

مصرف‌کننده می‌رسد. از سوی دیگر جایگزینی فرآیند پیشرفته لاست فوم با دیگر روش‌های ریخته‌گری سنتی، به دلیل آن است که به علت ماهیت ساختاری، در زمان مذاب‌ریزی هیچ‌گونه خاکستری از خود باقی نمی‌گذارد و کاهش آلاینده‌های زیست‌محیطی را به همراه دارد که با گذر از آلاینده‌گی، صنعت سبز نام گرفته است.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۳۱۸۱

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: هفته‌نامه تحولات انرژی (۲۸)

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه انرژی)

تهیه و تدوین: زهرا جعفری

ناظران علمی: هوشنگ محمدی، فریدون اسعدی

مقتضای: حسین امیری‌خامکانی (عضو کمیسیون انرژی)

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی: _____

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۶/۱۰